

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : ผู้นำในกระบวนการให้การศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์และจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านวังน้ำหยาด อำเภอจอมทอง
จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้เขียน : นายสนธิ ทาจตุรัส

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุสิต	ดวงสา	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ	เปลี่ยนแดง	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ	ลีสุวรรณ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา บทบาท กระบวนการ และวิธีการที่ผู้นำใช้ใน
กระบวนการให้ศึกษานอกระบบแก่ชุมชนบ้านวังน้ำหยาด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
ในเรื่องการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชน จาก
กลุ่มบุคคลผู้นำและผู้เกี่ยวข้อง ในกระบวนการให้การศึกษาแก่ชุมชนเรื่องการอนุรักษ์และจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกจำแนกเป็นหมวดหมู่ และตรวจสอบ
ความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำเสนอโดยการบรรยายและการอธิบาย

ผลการวิจัยพบว่า

ผู้นำที่มีบทบาทหลักในกระบวนการให้การศึกษาแก่ชุมชนบ้านวังน้ำหยาด อำเภอจอมทอง
จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน มี 4 คน มีฐานะเป็น
ผู้นำที่เป็นทางการ 3 คน เป็นผู้นำตามธรรมชาติ 1 คน โดยพระอาจารย์พงษ์ศักดิ์ เตชธัมโม
ผู้นำตามธรรมชาติ เป็นแกนนำในการดำเนินการ

บทบาทของผู้นำในกระบวนการให้การศึกษาแก่ชุมชนในเรื่องดังกล่าว มีบทบาทหลัก 4 บทบาทที่ประกอบด้วย หนึ่ง บทบาทในการเป็นผู้วางแนวคิดให้เกิดกระบวนการให้การศึกษา สองบทบาทในการเป็นผู้ปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาวบ้านในชุมชนและผู้เกี่ยวข้องที่ผิดพลาดให้ถูกต้อง สาม บทบาทในการเป็นผู้ปลุกจิตสำนึกของชาวบ้านในชุมชนให้เกิดการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ในรูปแบบที่ยั่งยืน และสี่บทบาทในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวบ้านในชุมชนที่มีต่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนจากการมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ บทบาทของผู้นำดังกล่าวมีลักษณะที่ถูกกำหนดขึ้น โดยสภาพข้อเท็จจริง และวิกฤตการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

กระบวนการให้การศึกษา เรื่องการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้แก่ชุมชนของผู้นำมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่หนึ่งการดำเนินการให้การศึกษาแก่ชาวบ้านในชุมชนให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดและทัศนคติที่ผิดพลาดต่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนให้มีแนวคิดและทัศนคติที่ถูกต้อง ขั้นตอนที่สองการดำเนินการให้การศึกษาแก่ชาวบ้านในชุมชนให้เกิดความตระหนักสำนึกต่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในรูปแบบที่ยั่งยืน และขั้นตอนที่สาม การดำเนินการให้การศึกษาเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแก่ชาวบ้านในชุมชนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน โดยผู้นำแต่ละคนได้ใช้กลไกในสถานการณ์และภาวะการเป็นผู้นำของตนเอง ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเข้าสนับสนุน

วิธีการที่ผู้นำใช้ในกระบวนการให้การศึกษา จะใช้หลายวิธีการ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการออกไปเยี่ยมเยียนชาวบ้านเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย แล้วนั่งสนทนาจับเข้าคุยกัน วิเคราะห์ถึงสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การประชุมแล้วบรรยายให้ความรู้ การนำออกไปสำรวจพื้นที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การฝึกให้ประพฤติปฏิบัติ การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การใช้กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการใช้วิธีการให้การศึกษา เคารพและปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้แก่ชาวบ้านในชุมชนที่ยากจน ไม่มีที่ทำกิน มีอาชีพรับจ้างสนับสนุนให้มีรายได้ในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการจัดให้มีค่าตอบแทนในกิจกรรมการปลูกป่า การเพาะกล้าพันธุ์ไม้ป่า และการฝึกให้มีทักษะทางอาชีพใหม่ เช่น การทอผ้า เป็นต้น

Thesis Title : Leaders in the Educational Process on Local Forestry
Conservation and Management of Ban Wangnamyard,
Chom Thong District, Chiang Mai Province

Author : Mr. Sanit Hajatturas

M.Ed. : Nonformal Education

Examining Committee :

Assist. Prof. Dr.Dusit Duangsa	Chairman
Assist. Prof. Yongyuth Plianpadung	Member
Assoc. Prof. Dr.Chukiat Leesuwan	Member

Abstract

This research was designed to examine roles, processes and methods adopted by community leaders in providing non-formal education for community members of Ban Wangnamyard, Chom Thong District, Chiang Mai Province in the area of community forest conservation and management.

The researcher collected data from documents, observations and interviews with community members, leaders and other relevant people in the community. Collected data were, then, sorted out in different categories and their accuracy/validity checked. The presentation was subsequently made via description and detailed explanation.

The researcher discovered that key leaders in this educational process comprised 4 figures, 3 of whom were formal leaders and 1 natural leader. The latter, the main figure in the process, was a Buddhist monk, Praajarn Pongsak Techathammo.

Four major roles assumed by those leaders in the educating process were identified as follows : role in putting things in proper perspective and igniting the educating process ; role in shaping and reshaping community members' and related others' correct ideas and attitudes toward forest resource conservation and management; role in raising sustainable conservation and management consciousness among community members and related others ; and role in shaping and reshaping community members' and related others' desirable behaviors regarding forest resource conservation and management. All these roles were determined by ideas, facts and crises actually existing in the community.

Within the educating process itself 3 major steps were actually taken by the studied leaders. Step I involved efforts and activities undertaken to educate community members in order to correct their mistaken ideas and attitudes toward community forest resource conservation and management. Step II had to do with inculcating the sustainable conservation and management concepts and consciousness/ awareness. And Step III involved efforts and activities undertaken to educate community members in order to change their undesirable behaviors as regards community forest resource conservation and management. Each leader was found to exploit leadership status and mechanisms, both formal and informal, accorded them. Methods actually

adopted in the educating process varied. Most leaders visited villagers individually or in small groups ; sat down and discussed community situations and problems with them ; organized meetings and gave lectures ; led villagers to the site known to generate problems and crises ; demonstrated exemplary behaviors and organized relevant training activities ; applied certain strategies to tackle immediate problems ; adopted some social welfare tactics to help out poor, landless but wage-earning villagers ; helped them earn some income while participating in the educating process ; provided skill training leading to new and additional occupations such as weaving.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved